

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ВІЗНЮК ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА

УДК 37.091.113+15-027.45+378.22

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ
МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата з педагогічних наук

Одеса – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник : доктор педагогічних наук, професор
Линенко Алла Францівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
професор кафедри музично-інструментальної підготовки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Лещенко Геннадій Анатолійович,
Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету,
завідувач кафедри пошуку, рятування,
авіаційної безпеки та спеціальної підготовки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Вознюк Лідія Володимирівна,
Комунальний вищий навчальний заклад
«Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»,
доцент кафедри освітнього менеджменту.

Захист відбудеться «27» лютого 2017 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопорто-франківська, 36.

Автореферат розіслано « » січня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні тенденції трансформації українського суспільства, процеси інтеграції у міжнародний освітній простір, зумовлюють потребу кардинальних змін, спрямованих на підвищення ефективності та конкурентоздатності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, висувають принципово нові вимоги до професійної підготовки керівних кадрів у системі освіти, зокрема щодо формування в них професійної надійності. Це сприятиме створенню управлінців нової генерації, які спроможні стабільно й ефективно виконувати функційні обов'язки, особливо у кризових ситуаціях, приймати результативні управлінські рішення в будь-яких напрямках діяльності освітньої установи, а також доцільно та якісно використовувати наявні ресурси.

Стратегічні напрями розвитку освіти, що визначено законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» та Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, спрямовують вищі педагогічні навчальні заклади на вдосконалення системи підготовки керівних кадрів освіти і створення умов, за яких реалізується управлінський потенціал майбутнього керівника навчального закладу.

Проблеми фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів досліджували вчені за такими напрямками: психологія управління (О. Біла, Л. Карамушка, А. Маркова, В. Семиченко та ін.), професійна діяльність менеджера в освітній галузі (В. Гладкова, Н. Коломінський, Т. Сорочан та ін.), теоретико-методичні засади підготовки майбутніх керівників освіти (В. Берека, Н. Кічук, М. Торган, Н. Черненко, С. Хаджирадьєва та ін.).

Проблема надійності порушується в багатьох аспектах: у технічних науках (А. Губинський, В. Кобзев, Д. Ллойд, М. Липов, І. Ушаков та ін.), інженерній психології (В. Бодров, Б. Ломов, В. Пушкін та ін.); вивчається функційна надійність фахівців (С. Лебедева, Г. Никифоров, В. Небиліцин, Ю. Цагареллі та ін.), надійність діяльності спортсменів (Ю. Блузов, А. Вендрих, В. Плахтієнко та ін.).

У педагогічних науках формування професійної надійності майбутніх фахівців досліджується як один із напрямів їхньої ефективною підготовки (Л. Вознюк, Є. Гаркавцев, Р. Ерсьозоглу, В. Корнешук, Г. Лещенко, Т. Лучанова, Я. Никифорова, О. Осадчук та ін.).

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі склалося наукове підґрунтя проблематики професійної надійності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Натомість наукові розвідки не охоплюють всі аспекти вивчення підготовки керівників освітніх закладів, а теоретичні засади формування професійної надійності магістрантів означеного контингенту не були предметом спеціального дослідження.

Водночас наявна низка суперечностей, що стримують вирішення проблеми формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури, ключовими з яких є: між потребами сучасної освіти у висококваліфікованих керівниках і недостатнім науковим обґрунтуванням процесу формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури; зростаючими вимогами до особистісно-професійних якостей керівників навчальних закладів і відсутністю відповідного науково-методичного забезпечення їхньої підготовки.

Актуальність проблеми формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури зумовила вибір теми дослідження **«Формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами і планами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Інтегративні технології формування і розвитку особистісних та професійних якостей фахівців» (№0110U002179), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тема дисертації затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 8 від 31 березня 2011 року) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук при НАПН України (протокол № 4 від 26 квітня 2011 року).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально апробувати педагогічні умови формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

Завдання дослідження:

1. Визначити та науково обґрунтувати сутність і структуру феномена «професійна надійність майбутніх керівників навчальних закладів»; уточнити поняття «надійність», «керівник навчального закладу».

2. Виявити критерії, показники і схарактеризувати рівні сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

3. Визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

4. Розробити, науково обґрунтувати й експериментально апробувати модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх керівників навчальних закладів у магістратурі.

Предмет дослідження – зміст і організація формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

Гіпотеза дослідження – формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів у процесі магістерської підготовки відбуватиметься ефективно, якщо реалізувати такі педагогічні умови: актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів; спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності; активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності.

Реалізацію визначених у дослідженні завдань здійснено з використанням комплексу **методів дослідження**: теоретичних – вивчення, аналіз, систематизація філософських, психолого-педагогічних, навчально-методичних джерел з проблеми дослідження з метою виявлення стану, теоретичного обґрунтування й узагальнення отриманої інформації; логіко-системний, порівняльний аналіз – для визначення педагогічних умов, що сприяють ефективності зазначеного процесу та розробленню моделі формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури; емпіричних – опитування й анкетування магістрантів з метою діагностики рівня сформованості професійної надійності; методи експертного оцінювання, ранжування – для диференціювання майбутніх керівників навчальних закладів за рівнями сформованості професійної надійності; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і прикінцевий етапи) з метою визначення ефективності виокремлених педагогічних умов і розробленої моделі формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів; методи математичної статистики (статистична обробка результатів експериментальної роботи та їх інтерпретація) застосовано з метою перевірки достовірності одержаних даних.

Експериментальна база дослідження: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Бердянський державний педагогічний університет, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Усього дослідженням було охоплено 259 респондентів, із них 45 викладачів і керівників навчальних закладів зі стажем роботи понад 5 років. У формувальному експерименті взяли участь 104 магістранти.

Наукова новизна дослідження. Уперше розкрито сутність феномена «професійна надійність майбутніх керівників навчальних закладів», що розглядається як інтегральне утворення особистості, яке дає можливість результативно, з необхідною точністю, стабільністю виконувати свої функційні обов'язки з керівництва та організації роботи персоналу освітньої установи і складається з мотиваційних процесів, професійних знань, умінь і навичок, а також особистісних якостей фахівця; науково обґрунтовано і визначено структуру професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів (мотиваційний, когнітивно-операційний, особистісний компоненти) та

педагогічні умови формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури (актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів; спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності; активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності); виявлено критерії (спонукальний, змістово-діяльнісний, суб'єктно-організаційний) та їх показники; схарактеризовано рівні сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури (високий, достатній, задовільний, низький). Розроблено, обґрунтовано й експериментально апробовано модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури; уточнено поняття «надійність», «керівник навчального закладу»; подальшого розвитку набули теорія і методика фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів у вищих педагогічних закладах освіти.

Практична значущість дослідження полягає в розробленні методики діагностики, змісту і методів формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури, спецкурсу «Формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів» в межах педагогічної майстерні. Матеріали дослідження (тренінги, вправи, рольові, ділові ігри тощо) можуть бути використані в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладах, у системі післядипломної педагогічної освіти керівників навчальних закладів. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в процесі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів, при складанні програм, підручників, методичних посібників і рекомендацій для магістрантів, організації педагогічної практики майбутніх керівників навчальних закладів.

Матеріали дослідження впроваджено в навчальний процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт впровадження № 893/16 від 12.05.2016 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1382/01 від 27.05.2015 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 941/33 від 05.05.2016 р.), Бердянського державного педагогічного університету (акт № 64-01/883 від 01.09.2016 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (акт № 06/32 від 02.09.2016 р.).

Достовірність наукових положень і результатів дослідження забезпечено теоретико-методологічним обґрунтуванням основних положень; використанням системи взаємодоповнюючих методів, що адекватні його об'єктові, предмету, меті й завданням; якісним і кількісним аналізом одержаних даних; тривалістю експериментальної роботи; експериментально-дослідною перевіркою висунутої гіпотези; статистичною обробкою результатів педагогічного експерименту.

Особистий внесок автора в роботі у співавторстві [17] полягає у виявленні ролі та значущості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки і результати дослідження обговорено на науково-практичних конференціях, семінарах різних рівнів: «II Open International Forum «Modern tendencies in pedagogical education and science of Ukraine and Israel: the way to integration» (Ariel-Odessa, 2011), «Управління навчальним закладом: стан проблем, стратегії розвитку» (Одеса, 2011), «Управління навчальними закладами: досвід, проблеми та перспективи» (Одеса, 2013), «The 1st European Conference on Education and Applied Psychology» (Vienna, 2014), «Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти» (Одеса, 2014), «Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток» (Одеса, 2015), «Актуальні дослідження в соціальній сфері» (Одеса, 2015); засіданнях кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Публікації. Результати дослідження відображено у 18 працях, серед яких: 8 статей у наукових фахових виданнях України, 2 – у періодичних виданнях інших країн, 8 – апробаційного характеру (1 – у співавторстві).

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (232 найменування, із них 13 іноземною мовою), 19 додатків на 64 сторінках. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 180 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 5 рисунків, що займають 3 сторінки самостійного тексту. Повний обсяг дисертації – 268 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗІМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, об'єкт, предмет, гіпотезу, завдання та методи дослідження, розкрито його наукову новизну і практичну значущість, подано відомості щодо апробації й упровадження одержаних результатів і структури роботи.

У першому розділі **«Теоретичні засади формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів»** здійснено аналіз довідкової, філософської, психолого-педагогічної, методичної та спеціальної літератури з проблеми дослідження, визначено сутність і структуру феномена «професійна надійність майбутніх керівників навчальних закладів», обґрунтовано педагогічні умови формування досліджуваного конструкту.

Проблема надійності постала перед науковцями в середині ХХ століття, що призвело до появи нового наукового напрямку – теорії надійності, що вивчає закономірності виникнення відмов – подій, які полягають у порушенні працездатного стану виробів, здійснює значний вплив на розвиток промисловості.

На філософському рівні (Ю. Блудов, В. Плахтієнко, В. Пушкін, К. Щурин та ін.) феномен «надійність» визначають як властивість системи, що виражається у здатності ефективно функціонувати, зберігаючи при цьому стійкість визначених параметрів у певний проміжок часу; комплексний чинник, який об'єктивно притаманний усім матеріальним системам, дає можливість встановлювати оптимальну міру відповідності робочих процесів вихідним характеристикам системи відповідно до її функційного призначення; об'єктивне явище діяльності людини в екстремальних умовах, що має у своїй основі певні сутнісні сили, механізм дії яких може бути вивчений за умови дослідження цього явища.

У психології (Г. Балл, А. Губинський, В. Небиліцин, Ю. Стрелков та ін.) найчастіше цей конструкт пов'язують із безвідмовністю, безпомилковістю, стійкістю, тобто з особливим станом людини. Науковці (В. Бодров, В. Дружинін, Г. Никифоров та ін.) розглядають професійну надійність діяльності людини як сукупну якість, що зумовлена професійною підготовкою і досвідом, рівнем спрямованості особистості на діяльність, рівнем здібностей та іншими професійно важливими психологічними якостями; системну властивість людини, що забезпечує безпомилковість її роботи; вищий критерій професійної придатності спеціаліста; безпомилкове виконання людиною покладених на неї обов'язків (функцій) упродовж певного часу та в заданих умовах діяльності.

У психолого-педагогічних дослідженнях проблема професійної надійності спрямована на виявлення резервів підвищення якості фахової підготовки спеціалістів різних галузей і виявлення шляхів щодо її удосконалення.

У педагогіці (Л. Вознюк, Є. Гаркавцев, Р. Ерсьозоглу, В. Корнешук, Г. Лещенко, Я. Никифорова, О. Осадчук та ін.) професійна надійність майбутнього фахівця розглядається здебільшого як особливий стан людини, професійна діяльність якої відповідає стандарту і вимогам функціонування спеціаліста певної галузі.

Отже, надійність розуміємо як якісну характеристику особистості, що комплексно засвідчує усталеність ефективної діяльності людини відповідно до визначених нормативних параметрів функціонування фахівця. Встановлено, що надійність надає змогу керівникові навчального закладу стабільно, точно й ефективно здійснювати власну професійну діяльність.

Керівник навчального закладу – це професія, тип діяльності, працівник, який здійснює управління закладом освіти, що включає планування, організацію і контроль навчально-виховного та фінансово-господарського процесів, а також постійно та якісно аналізує їх особливості, результативність, стан і перспективні можливості функціонування освітньої установи, вживає заходів щодо впровадження новітніх освітніх методів, поєднуючи досягнення сучасної психолого-педагогічної науки з урахуванням інтересів і потреб усіх

суб'єктів навчання, що сприятиме їхньому творчому зростанню. Ефективна підготовка майбутнього керівника навчального закладу має бути спрямована, також на розвиток особистісних якостей фахівця, які необхідні йому для надійного виконання професійних завдань, шляхом опанування нових інтегрованих методів у керівництві, що поєднують сучасну науку та практику.

Професійну надійність майбутніх керівників навчальних закладів визначаємо як інтегральне утворення особистості, яке дає можливість результативно, з необхідною точністю, стабільністю виконувати свої функційні обов'язки з керівництва та організації роботи персоналу освітньої установи і складається з мотиваційних процесів, професійних знань, умінь і навичок, а також особистісних якостей фахівця.

Компонентами професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів визначено: мотиваційний, що передбачає інтерес до майбутньої професійної діяльності, прагнення досягти успіху в ній, бажання вдосконалювати свою професійну підготовку; когнітивно-операційний, який включає психолого-педагогічні та спеціальні знання, фахові вміння і навички з позиції професійної надійності; особистісний, що передбачає наявність у керівника навчального закладу лідерських якостей, емоційної усталеності та конфліктуусталеності.

Педагогічними умовами формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури виступили: актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів; спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності; активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності.

У другому розділі **«Експериментально-дослідна робота з реалізації педагогічних умов формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів»** визначено критерії, показники, схарактеризовано рівні сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури; розроблено та експериментально апробовано модель формування досліджуваного конструкту; здійснено аналіз результатів експериментально-дослідної роботи.

Критеріями сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури виступили: спонукальний з показниками: наявність пізнавального інтересу до майбутньої професійної діяльності, потреба вдосконалювати свою професійну підготовку, прагнення досягти успіху та запобігання невдач у майбутній професійній діяльності; змістово-діяльнісний з показниками: обізнаність із професійною літературою з позиції набуття надійності в керівницькій справі у сфері освіти й особливостями сучасного управління діяльністю персоналу і фінансово-економічним функціонуванням навчального закладу; наявність управлінських

умінь і навичок; суб'єктно-організаційний з показниками: організаторські здібності, стійкість до стресу (саморегуляція), уміння уникати конфліктів.

Для визначення сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів відповідно до критеріїв і показників було задіяно діагностувальні методики: спонукальний критерій (методики: «Мотивація професійної діяльності» К. Замфір, «Мотивація навчання у вищому навчальному закладі» Т. Ільїної, «Діагностика особистості на мотивацію до успіху» Т. Елерса, тест «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса, опитувальник «Мотивація успіху і побоювання невдачі» А. Реана); змістово-діяльнісний (результати рейтингу успішності магістрантів із предметів професійно-зорієнтовного циклу, поточний контроль (модульні контрольні роботи та контрольні зрізи знань, умінь і навичок); суб'єктно-організаційний (методики: «Діагностика комунікативних та організаторських здібностей» Б. Федоршина, «Діагностика «перешкод» у встановленні емоційного контакту» В. Бойка, «Схильність до стресу» Дж. Дженкенсона (модифікація М. Фрідмана і Р. Розенмана), «Схильність до певного стилю керівництва» Є. Ільїна, тест В. Ряховського «Оцінка рівня товариськості», тест «Опис типів поведінки людей в конфліктних ситуаціях» К. Томаса).

Згідно з визначеними критеріями та показниками схарактеризовано високий, достатній, задовільний і низький рівні сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

Високий рівень був притаманний магістрантам зі стійкою зацікавленістю до формування професійної надійності, активним пізнавальним інтересом до майбутньої професійної діяльності, свідомим бажанням вдосконалювати свою професійну підготовку, стійким прагненням досягти успіху та запобігати невдач у майбутній професійній діяльності. Майбутнім керівникам навчальних закладів цього рівня властива ґрунтовна обізнаність з професійною літературою з позиції набуття надійності в керівницькій справі у сфері освіти й особливостями сучасного управління діяльністю персоналу, фінансово-економічним функціонуванням навчального закладу, мають розвинені управлінські вміння та навички. У магістрантів цього рівня сформованості професійної надійності яскраво виражені організаторські здібності. Їм притаманний адекватний рівень усталеності до стресу, вони виявляли саморегуляцію та вміння уникати конфліктів.

Достатній рівень властивий для майбутніх керівників навчальних закладів, які виявляли позитивне ставлення до формування професійної надійності. Для них була характерна наявність пізнавального інтересу до майбутньої професійної діяльності, потреби у вдосконаленні своєї професійної підготовки, а також прагнення досягти успіху та запобігати невдач у майбутній професії. Магістранти цього рівня мали систематизовані знання щодо набуття надійності в керівницькій справі у сфері освіти й особливостей сучасного управління діяльністю персоналу, фінансово-економічним функціонуванням

навчального закладу, здебільшого сформовані управлінські вміння і навички. Майбутнім керівникам означеного рівня були притаманні організаторські здібності та вміння уникати конфліктів, натомість вони не завжди виявляли усталеність до стресу та саморегуляції в майбутній професійній діяльності.

До задовільного рівня сформованості професійної надійності віднесено магістрантів, у яких спостерігалось позитивно-пасивне ставлення до формування професійної надійності. Вони подекуди виявляли пізнавальний інтерес до майбутньої професійної діяльності та потребу вдосконалювати свою професійну підготовку. Прагнення досягти успіху та запобігання невдач у майбутній професійній діяльності не було активною позицією таких майбутніх керівників навчальних закладів. Їхня обізнаність із професійною літературою з позиції набуття надійності в керівницькій справі у сфері освіти й особливостями сучасного управління діяльністю персоналу, фінансово-економічним функціонуванням навчального закладу та наявністю управлінських умінь і навичок були недостатніми та епізодичними. У таких магістрантів лише подекуди виявлялись організаторські здібності, відсутні усталеність до стресів, саморегуляція та вміння уникати конфліктів.

Низький рівень сформованості професійної надійності магістрантів характеризувався слабо вираженими спонукальними мотивами до набуття професійної надійності. У них відсутній пізнавальний інтерес до майбутньої професійної діяльності, вони не прагнули досягти успіху та запобігти невдач у майбутній професії, відсутня потреба вдосконалювати свою професійну підготовку. Майбутні керівники навчальних закладів цього рівня були недостатньо обізнані з професійною літературою з позиції набуття надійності в керівницькій справі у сфері освіти й особливостями сучасного управління діяльністю персоналу, фінансово-економічним функціонуванням навчального закладу, відсутній комплекс управлінських умінь і навичок. Організаторські здібності та вміння уникати конфліктів в означеного контингенту магістрантів були слабо розвинені, їм властива втрата рівноваги у стресовій ситуації; здатність до саморегуляції була слабо вираженою.

Результати констатувального експерименту засвідчили, що більшість майбутніх керівників навчальних закладів знаходилися на низькому (42,5% в ЕГ і 43,1% у КГ) і задовільному (38,6% в ЕГ і 39,1% у КГ) рівнях сформованості професійної надійності. На достатньому рівні сформованості досліджуваного феномена було 11,6% магістрантів ЕГ і 11,5% КГ, на високому – 7,3% в ЕГ і 6,3% у КГ.

Було розроблено модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури з такими складниками: мета, етапи формування досліджуваного конструкту (інформаційно-мотиваційний, практико-зорієнтовний, самостійно-діяльнісний), компоненти професійної надійності, критерії і показники, педагогічні умови (актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх

керівників навчальних закладів; спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності; активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності), засоби реалізації та результат (див. рис.).

Метою першого етапу – інформаційно-мотиваційного – було ознайомлення магістрантів із сутністю і змістом професійної надійності, залучення майбутніх керівників навчальних закладів до оволодіння науково-теоретичними та практичними знаннями, вміннями, навичками з досліджуваної проблеми. На цьому етапі було впроваджено першу педагогічну умову, а саме – актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів.

Реалізацію означеної педагогічної умови здійснено на лекційних і практичних заняттях спецкурсу «Формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів», який відбувався в межах педагогічної майстерні. Мета спецкурсу полягала у вихованні позитивного ставлення до формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури, налаштованості їх на стабільну й ефективну майбутню професію, у заохоченні магістрантів до набуття професійних знань та оволодіння комплексом необхідних умінь і навичок у контексті професійної надійності.

Було використано такі методи: дискусія з теми «Завдання управлінської діяльності в освітніх установах», діалогове спілкування (оргдіалог) з теми «Надійність як фундаментальна категорія. Значущість надійності в професійній діяльності керівників навчальних закладів». Було проведено круглий стіл з обговоренням таких тем: «Мотивація як спонукання до майбутньої ефективної професійної діяльності», «Когнітивний складник професійної надійності», «Особистісні якості керівника навчального закладу в контексті професійної надійності», «Конфліктні ситуації в управлінській діяльності керівника навчального закладу»; бесіду з магістрантами щодо сутності саморозвитку, тренінгові вправи «Ефективне спілкування та раціональна поведінка в конфлікті», аналіз управлінської ситуації щодо запровадження вищим навчальним закладом дистанційної форми навчання, навчально-рольову гру «Розроблення посадової інструкції працівника освітнього закладу», ділову гру «Приєм на роботу».

Самостійна робота майбутніх керівників навчальних закладів була спрямована на підготовку до лекційних і практичних занять, а саме: відпрацювання матеріалів попереднього заняття й ознайомлення з навчально-методичними джерелами наступної теми; майбутні керівники виконували індивідуальні завдання з написання реферату згідно запропонованої тематики та розробляли проект «Сучасний професійно надійний керівник навчального закладу». Такий підхід дозволяв здійснювати контроль за набуттям знань, формуванням умінь і навичок, а також проводити моніторинг процесу

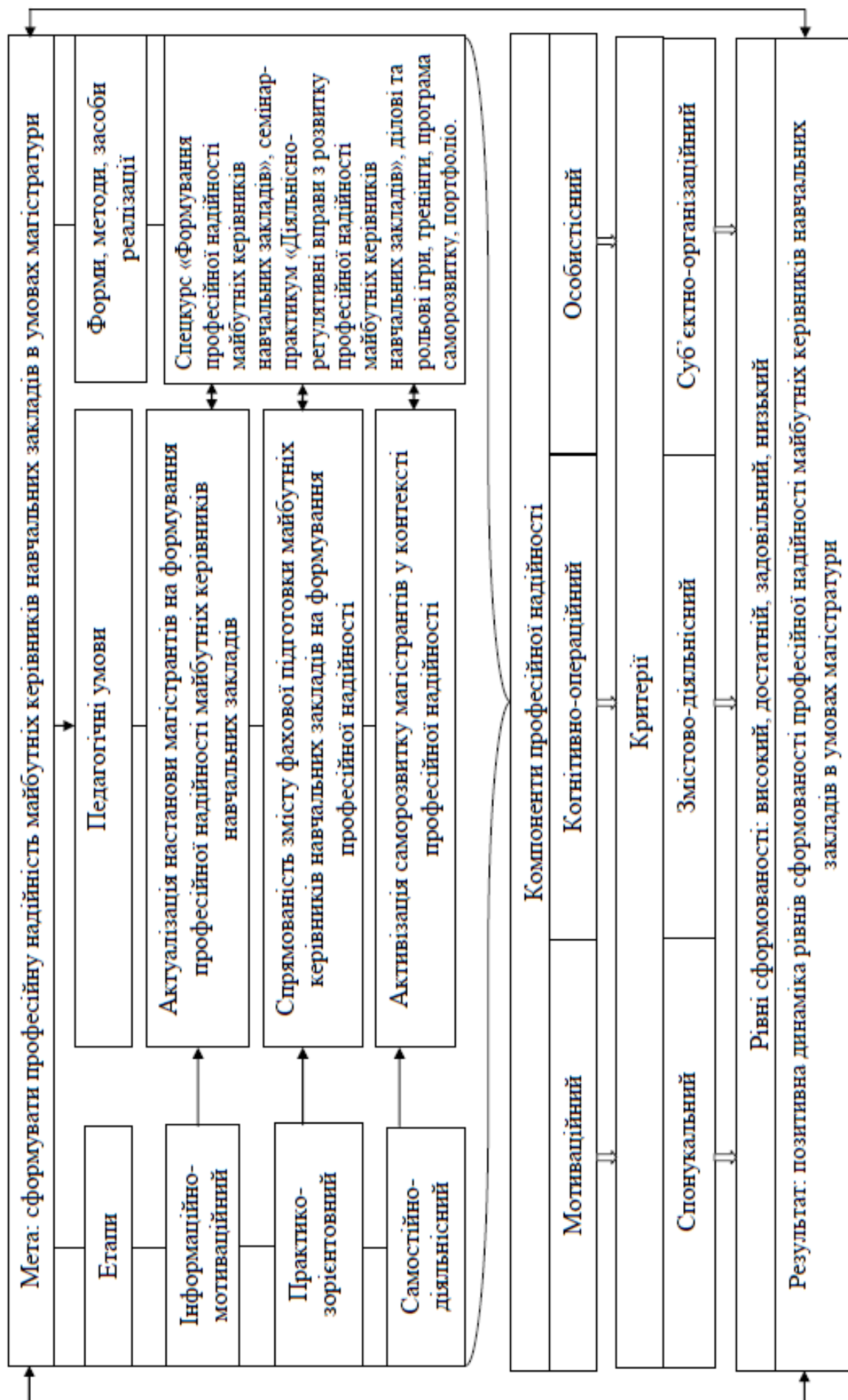

Рис. Модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури

формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів.

Другий етап – практико-зорієнтовний – сприяв збагаченню та розширенню професійних знань, умінь і навичок магістрантів, формуванню нових понять і способів дій щодо організації їхньої самостійної роботи. На цьому етапі реалізовано педагогічну умову – спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності – за змістом спецкурсу «Формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів», що здійснювався в межах педагогічної майстерні та позааудиторного семінару-практикуму. Крім того, розвиток професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів відбувався і в процесі вивчення циклу професійно-зорієнтовних дисциплін («Теорія і менеджмент організації», «Аудит та оцінювання управлінської діяльності», «Керівник навчального закладу та техніка управлінської діяльності», «Психологія управління», «Управління фінансово-економічною діяльністю», «Державна політика в галузі освіти») та асистентської (управлінської) практики.

Семінар-практикум з теми «Діяльнісно-регулятивні вправи з розвитку професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів» передбачав формування вмінь і навичок, що сприяють становленню досліджуваної якості. У процесі семінару-практикуму відбувався розвиток лідерських якостей, магістранти виконували такі вправи: «Хто я?» (передбачала самостійну постановку певних цілей і завдань, що сприятимуть набуттю лідерських якостей); «Моя мета», де респонденти визначали шлях для досягнення власної мети; «Самопрезентація», яка була спрямована на розвиток комунікабельності майбутніх керівників навчальних закладів та підвищення їхньої впевненості в собі. При цьому магістранти отримували практичні рекомендації: постійно цікавитись останніми розробками в галузі управління освітою, проявляти активність, впевненість, організованість тощо. Задля розвитку комунікативних умінь магістрантам було запропоновано ділову гру «Зіпсований телефон», де магістранти мали можливість оволодіти методами і прийомами якісного сприйняття та відтворення інформації.

Магістранти були ознайомлені з чинниками, алгоритмами розв'язання, засобами запобігання і подолання конфліктів у професійній діяльності керівника навчального закладу. Майбутні керівники були задіяні в діловій грі «Стаття», що передбачала ознайомлення з особливостями поведінки в ситуаціях емоційного збудження. Вправа «Переривання в бесіді» була спрямована на вдосконалення вміння уникати конфліктів. У процесі семінару-практикуму застосовували ділову імітаційну гру «Слалом», що ґрунтувалася на структурі ділових зав'язків вищого навчального закладу і відтворювала функційну взаємодію керівницьких посад закладу освіти. Гра була спрямована на формування у респондентів комунікативних навичок, саморегуляції, самопізнання й саморозвитку, набуття знань із суміжних галузей діяльності.

Отже, вправи та завдання семінару-практикуму налаштовували учасників на вдосконалення лідерських якостей, формували конфліктоусталеність, закріплювали комунікативні навички. Отримавши інформацію та рекомендації щодо особистісного і професійного саморозвитку, магістранти визначали основні орієнтири та цілі, що необхідні для подальшого формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів.

На третьому етапі – самостійно-діяльнісному – відбувалася реалізація педагогічної умови «активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності». Реалізація цієї педагогічної умови здійснювалася під час виконання і розроблення майбутніми керівниками навчальних закладів портфоліо магістранта та програми саморозвитку професійної надійності. Портфоліо магістранта допомогло продемонструвати особистісні та професійні якості майбутніх керівників навчальних закладів, динаміку розвитку, сприяло врахуванню їхніх індивідуальних особистісних якостей. Крім того, такий вид роботи підвищив мотивацію до самовдосконалення, дозволив прогнозувати професійне зростання і рівень сформованості професійної надійності.

Портфоліо магістранта вміщувало: «Вступ» (коротка біографічна інформація про себе, мета та завдання портфоліо, його структура й особливості); «Мої досягнення» (матеріали, що свідчили про досягнення, життєвий, навчальний, науковий і професійний досвід); «Я і моя майбутня професія» (матеріали, зібрані магістрантом про майбутню професію, а саме: глосарій, документація керівника навчального закладу, каталог методичної літератури); «Результати» (якісна оцінка роботи магістранта: атестати, дипломи, грамоти, сертифікати тощо).

Програма саморозвитку надавала змогу майбутнім керівникам навчальних закладів отримати досвід внутрішньої взаємодії із самим собою, стимулювати власну активність, самоконтроль, отримати бажання вдосконалювати свою професійну підготовку. Так, перший розділ програми саморозвитку «Мотивація до професії керівника навчального закладу» передбачав такі завдання: опрацювання додаткової психолого-педагогічної, методичної та управлінської літератури в контексті дослідження; спостереження професійної діяльності керівників навчальних закладів і працівників керівних посад закладів освіти; підготовка доповідей, рефератів, участь у науково-практичних конференціях з проблеми формування професійної надійності. Другий розділ був спрямований на опанування вмінь із саморегуляції. Завдання цього розділу передбачали ознайомлення магістрантів із засобами і прийомами емоційної саморегуляції, вони опановували способи профілактики напружених ситуацій, при цьому використовувалася вправа «Падіння».

На прикінцевому етапі дослідження було проведено контрольні зрізи в експериментальній і контрольній групах з метою визначення ефективності

розробленої моделі та педагогічних умов формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури (див. таблицю).

Як свідчить таблиця, на прикінцевому етапі виявлено суттєві зміни щодо рівнів сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів у респондентів експериментальної групи: високий рівень досягли 29,2% магістрантів (у КГ – 7,3%), достатній – 40,0% (у КГ – 13,6%), задовільний – 25,5% (у КГ – 38,0%), низький – 5,3% (у КГ – 41,1%) майбутніх керівників навчальних закладів.

Таблиця

Порівняльні результати рівнів сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури на констатувальному і прикінцевому етапах (у %)

Групи	Констатувальний етап				Прикінцевий етап			
	Рівні							
	високий	достатній	задовільний	низький	високий	достатній	задовільний	низький
ЕГ	7,3	11,6	38,6	42,5	29,2	40,0	25,5	5,3
КГ	6,3	11,5	39,1	43,1	7,3	13,6	38,0	41,1

Отже, після проведення дослідження кількість магістрантів з високим рівнем зросла: в ЕГ – з 7,3% до 29,2%, натомість у КГ – з 6,3% до 7,3%. Динаміка збільшення кількості майбутніх фахівців з достатнім рівнем досліджуваної якості склала 28,4% в ЕГ та 2,1% у КГ. На задовільному та низькому рівнях у КГ залишилося після експерименту 38% і 41,1% респондентів. У ЕГ такий показник знизився з 38,6% до 25,5% для середнього та з 42,5% до 5,3% для низького рівнів сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів.

Задля здійснення об'єктивної оцінки отриманих результатів експерименту було використано метод математичної статистичної обробки даних за t -критерієм Стюдента. У процесі порівняння двох вибірових середніх для зв'язних вибірок було визначено $t = 19,11$ для експериментальної групи, при $\alpha = 0.01$ і $n = 104$. З'ясувавши t критичне за таблицею, що дорівнювало за визначеними мірою свободи та кількістю магістрантів у вибірці $t_{0,01} = 2,624$, встановлено, що $t > t_{0,01}$. Зважаючи на те, що різниця між показниками є статистично значущою, дійшли висновку щодо ефективності запропонованих педагогічних умов і моделі формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і практичне вирішення наукової проблеми, що виявляється в розробленні, науковому обґрунтуванні педагогічних умов, моделі, змісту і методів формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

1. Професійна надійність майбутніх керівників навчальних закладів – це інтегральне утворення особистості, яке дає можливість результативно, з необхідною точністю, стабільністю виконувати свої функційні обов'язки з керівництва та організації роботи персоналу освітньої установи і складається з мотиваційних процесів, професійних знань, умінь і навичок, а також особистісних якостей фахівця. Надійність – якісна характеристика особистості, що комплексно засвідчує усталеність ефективної діяльності людини відповідно до визначених нормативних параметрів функціонування фахівця. Керівник навчального закладу – це професія, тип діяльності, працівник, який здійснює управління закладом освіти, що включає планування, організацію і контроль навчально-виховного та фінансово-господарського процесів. Розкрито структуру професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів, що містить три взаємопов'язаних компоненти (мотиваційний, когнітивно-операційний, особистісний).

2. Критеріями і показниками професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів було обрано: спонукальний (наявність пізнавального інтересу до майбутньої професійної діяльності; потреба вдосконалювати свою професійну підготовку; прагнення досягти успіху та запобігання невдач у майбутній професійній діяльності), змістово-діяльнісний (обізнаність із професійною літературою з позиції набуття надійності в керівницькій справі у сфері освіти й особливостями сучасного управління діяльністю персоналу і фінансово-економічним функціонуванням навчального закладу; наявність управлінських умінь і навичок) і суб'єктно-організаційний (організаторські здібності, стійкість до стресу (саморегуляція), уміння уникати конфліктів).

Схарактеризовано рівні сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури (високий, достатній, задовільний, низький).

3. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури, як-от: актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів; спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності; активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності.

4. Розроблено, науково обґрунтовано й експериментально апробовано модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури, що містила мету, етапи формування

досліджуваного конструкту, компоненти професійної надійності, критерії та показники, педагогічні умови, засоби реалізації і результат. Інформаційно-мотиваційний етап був спрямований на ознайомлення магістрантів з проблемою професійної надійності, залучення майбутніх керівників навчальних закладів до оволодіння науково-теоретичними та практичними знаннями, вміннями, навичками з досліджуваної проблеми. Практико-зорієнтовний етап сприяв збагаченню та розширенню професійних знань, умінь і навичок магістрантів, формуванню нових понять і способів дій щодо організації їхньої самостійної роботи. Самостійно-діяльнісний етап був зорієнтований на активізацію саморозвитку майбутніх керівників навчальних закладів щодо формування професійної надійності.

5. Результати формувального етапу дослідження засвідчили кількісні та якісні зміни щодо рівнів сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів експериментальної групи: високий рівень досягли 29,2% респондентів (у КГ – 7,3%), достатній – 40,0% (у КГ – 13,6%), задовільний – 25,5% (у КГ – 38,0%), низький – 5,3% (у КГ – 41,1%). Отже, запропонована модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури з упровадженням визначених педагогічних умов є ефективною, що підтверджено результатами статистичної обробки отриманих експериментальних даних із застосуванням t – критерію Стьюдента.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури. Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо у вивченні індивідуально-психологічних факторів, закономірностей, особливостей формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів, як під час магістерської підготовки, так і на етапі післядипломної освіти.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Візнюк В. В. Мотиваційна готовність як структурний компонент професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – Збірник наукових праць : [Спецвипуск «Сучасні тенденції у педагогічній освіті і науці України та Ізраїлю: шляхи до інтеграції»]. – Одеса, 2012. – С. 51–55.

2. Візнюк В. В. Мотиваційний компонент професійної надійності майбутнього керівника навчального закладу / В. В. Візнюк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія. – Зб. статей : Вип. 41. – Ч. 6. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – С. 97–102.

3. Візнюк В. В. Настанова як педагогічна умова формування професійної надійності у майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Педагогічний процес : теорія і практика. – Збірник наукових праць : Вип. 2. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – С. 45–49.

4. Візнюк В. В. Специфіка професійної підготовки керівників навчальних закладів в аспекті формування професійної надійності / В. В. Візнюк // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – Збірник наукових праць : [Спецвипуск «Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти та вищої освіти»]. – Одеса, 2014. – С. 66–73.

5. Візнюк В. В. Насичення змісту навчання щодо формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. – Збірник наукових праць : Вип. 141. – Ч. II. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 103–106.

6. Візнюк В. В. Особистісний компонент у структурі професійної надійності майбутнього керівника навчального закладу / В. В. Візнюк // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – 2015. – Вип. 2, – Частина 2. – С. 90–98.

7. Візнюк В. В. Експериментальна модель формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Збірник наукових праць «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології». – Суми, 2016. – № 2 (56). – С. 10–17.

8. Візнюк В. В. Критерії та рівні сформованості професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури / В. В. Візнюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 55. Збірник наукових праць [за науковою редакцією академіка В. І. Бондаря]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – С. 52–57.

9. Визнюк В. В. Результаты педагогического эксперимента по формированию профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений в условиях магистратуры / В. В. Визнюк // Оралдын гылым жаршысы, Научно-теоретический и практический журнал. Серія : Педагогические науки, Филологические науки, История. – Уральск, 2016. – № 8 (162). – С. 31–35.

10. Визнюк В. В. Этапы реализации педагогических условий формирования профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений / В. В. Визнюк // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2016. – № 8–2. – С. 112–114.

11. Візнюк В. В. Професійна надійність майбутніх керівників освіти як педагогічна проблема / В. В. Візнюк // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Управління навчальним закладом: стан проблем, стратегії розвитку»], (20–21 жовтня 2011 р.). – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2011. – С. 47–48.

12. Візнюк В. В. Фактори, що впливають на формування професійної надійності / В. В. Візнюк // II Open International Forum [«Modern tendencies in pedagogical education and science of Ukraine and Israel: the way to integration»],

(05–06 грудня 2011 р.). – Israel : Ariel University Center of Samaria Ariel, 2011. – Р. 21–22.

13. Візнюк В. В. Компонентно-структурний аналіз професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Управління навчальними закладами: досвід, проблеми та перспективи»], (29–30 жовтня 2013 р.). – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського. – С. 49–51.

14. Візнюк В. В. Формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Proceedings of the 1st European Conference on Education and Applied Psychology (February 20, 2014). – Vienna : «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. – p. 116–121.

15. Візнюк В. В. Активізація саморозвитку майбутнього керівника навчального закладу щодо формування професійної надійності / В. В. Візнюк // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток»], (27–28 лютого 2015 р.). – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет. – С. 32–34.

16. Візнюк В. В. Структурні компоненти професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Актуальні дослідження в соціальній сфері»], (17 листопада 2015 р.). – Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2015. – С. 256–259.

17. Візнюк В. В. Роль та значущість професійної надійності у майбутніх керівників навчальних закладів / А. Ф. Линенко, В. В. Візнюк // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – Збірник наукових праць : [Спецвипуск «Сучасні тенденції у педагогічній освіті і науці України та Ізраїлю: шляхи до інтеграції»]. – Одеса, 2011. – С. 25–28.

18. Візнюк В. В. Лідерство як підструктура компоненту професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів / В. В. Візнюк // Український психолого-педагогічний науковий збірник. – Львів, 2014. – № 3 (03) грудень. – С. 29–32.

АНОТАЦІЯ

Візнюк В. В. Формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України. – Одеса, 2017.

У дисертації вперше розкрито сутність феномена «професійна надійність майбутніх керівників навчальних закладів» та його структуру (мотиваційний, когнітивно-операційний, особистісний компоненти). Виявлено критерії (спонукальний, змістово-діяльнісний, суб'єктно-організаційний) та показники, схарактеризовано рівні сформованості професійної надійності майбутніх

керівників навчальних закладів в умовах магістратури (високий, достатній, задовільний, низький); визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури (актуалізація настанови магістрантів на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів; спрямованість змісту фахової підготовки майбутніх керівників навчальних закладів на формування професійної надійності; активізація саморозвитку магістрантів у контексті професійної надійності). Розроблено, науково обґрунтовано й експериментально апробовано модель формування означеного феномена. Досліджено вплив педагогічних умов на формування професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів у процесі фахової магістерської підготовки. Розроблено методика діагностики, зміст і методи професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів в умовах магістратури.

Ключові слова: надійність, професійна надійність, майбутні керівники навчальних закладів, магістратура, педагогічні умови.

АННОТАЦІЯ

Визнюк В. В. Формирование профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений в условиях магистратуры. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Министерство образования и науки Украины. – Одесса, 2017.

В первом разделе «Теоретические основы формирования профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений» проведен анализ философской, психолого-педагогической и специальной литературы по проблеме исследования, определены сущность и структура феномена «профессиональная надежность будущего руководителя учебного заведения», обоснованы педагогические условия формирования исследуемого конструкта.

Профессиональная надежность будущих руководителей учебных заведений – это интегральное новообразование личности, которое дает возможность результативно, с необходимой точностью, стабильностью выполнять свои функциональные обязанности по руководству и организации работы персонала учебного заведения и состоит из мотивационных процессов, профессиональных знаний, умений и навыков, а также личностных качеств специалиста.

Во втором разделе «Экспериментально-исследовательская работа по реализации педагогических условий формирования профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений» были выявлены критерии и показатели, представлена характеристика уровней

сформированности профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений в условиях магистратуры, разработана и экспериментально апробирована методика диагностики и модель формирования исследуемого конструкта, осуществлен анализ результатов экспериментально-исследовательской работы.

В структуре профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений выделено три компонента: мотивационный, когнитивно-операционный и личностный. Выявлены критерии профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений (побудительный, содержательно-деятельностный, субъектно-организационный) с показателями. На их основе определены уровни (высокий, достаточный, удовлетворительный, низкий) сформированности исследуемого феномена. Разработана, научно обоснована и экспериментально апробирована модель формирования профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений в условиях магистратуры. Модель содержала цели, этапы формирования исследуемого конструкта (информационно-мотивационный, практико-ориентировочный, самостоятельно-деятельностный), компоненты профессиональной надежности, критерии и показатели, педагогические условия, средства реализации и результат. Информационно-мотивационный этап был направлен на ознакомление магистрантов с проблемой профессиональной надежности, привлечение будущих руководителей учебных заведений к овладению научно-теоретическими и практическими знаниями, умениями, навыками по исследуемой проблеме. Практико-ориентировочный этап способствовал обогащению и расширению профессиональных знаний, умений и навыков магистрантов. Самостоятельно-деятельностный этап был ориентирован на активизацию саморазвития будущих руководителей учебных заведений по формированию профессиональной надежности. Целостная реализация всех составляющих модели дала возможность достичь результата – сформированности профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений.

Результаты анализа экспериментальных данных на заключительном этапе эксперимента подтвердили эффективность выявленных педагогических условий и модели формирования профессиональной надежности будущих руководителей учебных заведений в процессе специальной подготовки в условиях магистратуры.

Ключевые слова: надежность, профессиональная надежность, будущие руководители учебных заведений, магистратура, педагогические условия.

ABSTRACT

Vizniuk, V. V. Formation of professional reliability of future heads of educational institutions in the conditions of magistracy. – Manuscript (in Ukrainian).

The dissertation aimed at gaining the degree of Candidate of Pedagogical Science in specialty 13.00.04 - Theory and methods of professional education. – The state institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky”. – Ministry of Education and Science of Ukraine. – Odessa, 2017.

In the dissertation the essence of the phenomenon “professional reliability of future heads of educational institutions” and its structure (motivational, cognitive and operational, personal components) has been firstly grounded. The criteria (motivating, meaningful activity, subject and organizational) and the indicators have been revealed; levels of formation of professional reliability of future heads of educational institutions in the conditions of magistracy have been characterized (high, sufficient, satisfactory, low); pedagogical conditions of professional reliability of future heads of educational institutions in the conditions of magistracy have been determined and evidence-based (actualization of undergraduates’ motivation on formation of professional reliability of future heads of educational institutions; orientation of the essence of professional training of future heads of educational institutions on forming of professional reliability; activization of self-development of undergraduates in the context of professional reliability). The model of formation of the specified phenomenon is developed, evidence-based and experimentally approved. The influence of pedagogical conditions on formation of professional reliability of future heads of educational institutions in the course of professional master’s training is investigated. A diagnostic technique, essence and methods of professional reliability of future heads of educational institutions in the conditions of magistracy are developed.

Keywords: reliability, professional reliability, future heads of educational institutions, magistracy, pedagogical conditions.

Підписано до друку 19.01.2017.
Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/16 Зам. № 2107/17.
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.
м. Одеса, вул. В.Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76
info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.